

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E – mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти
і науки обласних, Київської
міської державних адміністрацій

Заклади післядипломної
педагогічної освіти

Про заходи до Дня пам'яті
жертв голодоморів

Відповідно до Указу Президента України від 26.11.2016 № 523 «Про заходи у зв'язку з 85-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні – геноциду Українського народу» та плану заходів на 2017-2018 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 550, в країні відбудуться традиційні жалобні заходи.

З метою гідного вшанування загиблих від геноциду Українського народу, вчиненого тоталітарним сталінським режимом, рекомендуємо провести 24 листопада поточного року в закладах загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти та вищої освіти Уроки пам'яті, виховні години, культурно-просвітницькі та мистецькі заходи, залучити дітей і молодь до скорботних заходів, зокрема загальнонаціональної хвилини мовчання о 16.00 та акції «Запали свічку».

Надсилаємо для використання та врахування в роботі відповідні інформаційні матеріали, розроблені Українським інститутом національної пам'яті. За посиланням: <https://85holodomor.in.ua/> розміщено тематичні довідкові матеріали та інформацію про Міжнародну акцію «Запали свічку пам'яті», виставку «Україна 1932–1933. Геноцид голодом», видання Інституту про Голодомор, унікальні світлини, родинні історії, спогади очевидців, історичний календар та інше.

Просимо активно висвітлювати заходи на web-сторінках закладів освіти та органів управління освітою. Звітування та зворотного інформування ця робота не потребує.

Додаток: на 3 арк.

Заступник Міністра

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-718 від 23.11.2018

Павло Хобзей

Обдула Т. М. 248-24-68

Інформаційні матеріали
Українського інституту національної пам'яті
до змісту відзначення 85-х роковин Голодомору 1932–1933 років

Гасла інформаційної кампанії:

“Україна пам’ятає, світ визнає!”

“Ми пам’ятаємо. Ми сильні!”

Ключові повідомлення

- ❖ Голодомор став ціною, яку заплатив Український народ за прагнення до свободи. Це була реакція комуністичного режиму на відродження нашим народом власної держави, духовне піднесення часів Української революції 1917 – 1921 років. Український національний рух більшовики розглядали як найбільшу загрозу існуванню тоталітарного режиму. За спроби українців відстояти особисту свободу їх звинуватили в підготовці антикомуністичного повстання навесні 1933 року та вдалися до голодного терору.
- ❖ Голодомор – злочин геноциду проти Українського народу. Керівництво ВКП(б) та уряд СРСР у 1932 – 1933 роках організували штучний масовий голод. Він спричинив загибель мільйонів українців на території Української СРР та Кубані. Насильно вилучали продовольство, влаштували блокаду сіл і цілих районів, забороняли виїжджати за межі України, припинили сільську торгівлю. Цим тоталітарна система створила для українців умови, спрямовані на фізичне знищення. Така політика режиму – злочин проти людяності за визначенням Конвенції ООН від 9 грудня 1948 року “Про запобігання злочину геноциду і покарання за нього”.
- ❖ Тривала боротьба Української Народної Республіки й повстанських загонів проти більшовиків сформувала у комуністичної верхівки непримиренність до українського національного руху. Іменем лідера Української революції Симона Петлюри більшовики означили образ українського бунтівника. “Петлюривець” лякав радянську владу і в 1930-ті роки, і в часи Голодомору.
- ❖ Україна, саме тому, що мала досвід власної державності, найактивніше опиралася становленню й утвердженню комуністичного тоталітарного режиму.
- ❖ У 1920-х роках тоталітаризм в Україні зміцнювався, але йому не вдавалося придушити духовний спротив. У культурі опір мобілізувало

гасло Миколи Хвильового «Геть від Москви». В науці – економічна теорія Михайла Волобуєва, яка спростовувала єдність української і російської економік. Українізація вийшла далеко за визначені режимом рамки. На початку 1930-х комуністичне керівництво усвідомило хисткість становища в Україні і ризики національного виступу українства.

- ❖ Щоб “покарати” українців та унеможливити подальший спротив восени 1932 року комуністи розпочали спеціальну каральну операцію – масовий штучний голод. Тільки прямим геноцидом вдалося, остаточно приборкати український національний рух, упокорити українське селянство.
- ❖ Дослідження українських демографів та істориків засвідчують, що найстрашнішим Голодомор був саме у тих регіонах, де Українська революція і національний повстанський рух мали найбільшу підтримку, а саме на Поділлі, Київщині, Черкащині, Полтавщині, Слобожанщині.

Історична довідка

Українська революція, що розпочалася у березні 1917 року, стала переломним моментом нашої історії. Тоді сформувалася ідея державної незалежності, яка визначила подальший розвиток українського народу. Революція прискорила становлення української політичної нації, формування культурної еліти й економічно незалежного селянства.

Але після Жовтневого перевороту від 1917 і по 1921 рік на більшій частині території колишньої Російської імперії владу захопили комуністи. Вони окупували і знищили демократичну Українську Народну Республіку, проголошену в 1917 році. Через затулю боротьбу українців комуністичний режим для зміцнення становища в Україні змушений був піти на створення у 1919–1920 роках квазідержави – УСРР і певні поступки українському національному рухові.

У 1920-х роках ми переживали культурний ренесанс європейського зразка. Під гаслом “Геть від Москви!” формувалися самобутні, відмінні від російських, культурні традиції, орієнтовані на Європу. Створювалася національна система освіти, обґрунтовувалася економічна концепція України як автономного економічного організму. Проте до кінця 1920-х років у СРСР ствердився тоталітарний комуністичний режим із суворою суспільною ієрархією. Будь-який прояв незгоди або нонконформізму (як індивідуального, так і малих або великих груп людей за професійною, національною, релігійною, партійною ознаками) негайно жорстоко придушувався і карався.

Форсована індустріалізація та суцільна колективізація кінця 1920-их призвели до невдоволення людей у різних регіонах СРСР. Найактивніше спротив чинила Україна, яка мала досвід власної державності у попередній період. Центром опору більшовицькій політиці стало українське село.

У 1930-му в Україні відбулося понад 4 тисячі масових виступів, в яких взяли участь, за оцінками дослідників, 1,2 мільйона осіб. Протести були стихійними

та розрізненими. Добре озброєні і підготовлені війська порівняно швидко придушували їх. Але опір все одно змусив комуністів призупинити колективізацію.

І в 1932, і в 1933 роках у різних куточках України режим змушений був придушувати масові виступи – «волинки» – які ставали відчайдушними спробами доведених до межі голоду українських селян не стільки відстояти права, як просто вижити. За перші 7 місяців 1932 року органи ГПУ (главное политическое управление) зафіксували в УСРР 930 масових протестів виступів, що становило понад 56 % усіх антивладних виступів в СРСР за цей час.

У першій половині 1932-го в Україні з колгоспів вийшли десятки тисяч селянських господарств, які прагнули відновлення економічної свободи. Незважаючи на тиск партійних і державних органів, майже 500 сільських рад ризикували відмовлятися від нереальних планів хлібозаготівель.

Цей стихійний спротив окупаційна влада назвала підготовкою антикомуністичного повстання, яке начебто мало вибухнути навесні 1933-го і використала як виправдання вбивства голодом.

Головна ж причина вчинення злочину Голодомору полягала у тому, що українська нація, друга за чисельністю в СРСР, мала величезний культурно-історичний спадок, власні славетні традиції державотворення, досвід національно-визвольної боротьби. Україна стояла на заваді створення тоталітарної комуністичної імперії. Широкі кола інтелектуалів та економічно самостійне селянство не сприймали політики комуністичного керівництва. Тому режим поставив за мету знищити українців як політичну націю, котра рано чи пізно могла поставити питання про створення незалежної держави. Для досягнення цієї мети був обраний жахливий інструмент – вбивство голодом.

Голодомор був спеціально спланованою і ретельно замаскованою каральною операцією.

Внаслідок умисного створення умов, несумісних із життям, за менш ніж календарний рік (зима 1932 – літо 1933) в Україні загинули мільйони людей. На жаль, страшні обставини злочину та свідомо заборона ведення статистики смертності унеможливають встановлення точної кількості й вичерпного поіменного списку жертв.

Голод став зброєю масового біологічного знищення українців. Він на довгі десятиліття порушив природний та політичний розвиток українців як спільноти, призвів до морально-психологічних змін у свідомості нації, наслідки цієї катастрофи відчуваємо і понині.

Як засвідчують соціологічні опитування останніх років, три чверті громадян України погоджуються, що Голодомор був геноцидом, вчиненим комуністичним тоталітарним режимом проти Українського народу.